

ПРОЦЕС ІДЕНТИФІКУВАННЯ ВАЛЮТНИХ РИЗИКІВ В УМОВАХ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ

© І.Р. Греськів, Х.С. Передало, 2014

Однією з умов успішного функціонування будь-якого підприємства, яке займається експортно-імпоротною діяльністю, є його спроможність вчасно провести ідентифікацію ризиків, в тому числі і валютних.

Згідно з [1] ризик – це кількісна міра небезпеки, що враховує ймовірність виникнення негативних наслідків від здійснення господарської діяльності та можливий розмір втрат від них. Хоча, як показує досвід, сам ризик не лише призводить до виникнення несприятливих ситуацій, але й може вказати на ймовірність появи потенційних вигащів.

У господарській практиці виокремлюють досить значну кількість видів ризиків: фінансові, інноваційні, інвестиційні, кадрові тощо. Валютні ризики – це ризики, які пов'язані зі зміною курсу однієї валюти по відношенню до іншої у проміжку між датою підписання угоди та її виконанням [2]. Саме процес ідентифікування ризиків і спрямований на встановлення видів тих ризиків, які здатні негативно вплинути на діяльність підприємства, та передбачає документування характеристик кожного з них. Також він може включати в себе розгляд причинно-наслідкового або наслідково-причинних зв'язків між виявленими потенційними чи наявними ризиками та результатами діяльності організації. Ідентифікування валютних ризиків не є однократною подією, воно має здійснюватись на постійній основі протягом усього терміну дії контракту [3].

На основі проведених досліджень запропоновано такі загальні етапи ідентифікування ризиків, в тому числі і валютних, а саме:

1. Усвідомлення потреби у ідентифікуванні ризиків;
2. Збір інформації з зовнішнього та внутрішнього середовища в розрізі потреби ідентифікування ризиків;
3. Аналізування та оброблення отриманої інформації з зовнішнього та внутрішнього середовища з подальшим виокремленням тих чинників, що впливають на формування ризиків;
4. Оцінювання та аналізування отриманої інформації щодо джерел та причин виникнення виявлених чи потенційних ризиків в межах виокремлених чинників впливу.
5. Аналізування та вибір методів оцінювання ризиків з метою їх точнішого ідентифікування.
6. Проведення необхідних розрахунків, базуючись на причинно-наслідкових зв'язках (або навпаки).
7. Узгодження отриманих результатів з поставленими завданнями по підприємству в розрізі ідентифікованих ризиків.

Першим етапом ідентифікування валютних ризиків є усвідомлення потреби їх виявлення, тому що саме своєчасна ідентифікація, аналіз та оцінювання ризику дозволить зменшити його негативний вплив на діяльність підприємства, зокрема на його фінансовий стан. Далі, необхідно зібрати інформацію із зовнішнього та внутрішнього середовища, яка допоможе виявити чинники впливу на формування валютних ризиків. Наступним етапом є аналізування та оброблення отриманої інформації про чинники впливу зовнішнього та внутрішнього середовища з метою виокремлення тих з них, які впливають на виникнення валютних ризиків. Для того, щоб оцінити можливі наслідки настання ризиків в тому числі і валютних, потрібно проаналізувати джерела та причини їх виникнення в межах виокремлених чинників. На основі отриманої інформації на попередніх етапах, з метою точного та повного ідентифікування валютних ризиків, необхідно проаналізувати та вибрати методи їх оцінювання, оскільки різні методи будуть приносити різну інформацію про один і той самий ризик. Останнім етапом ідентифікування валютних ризиків є проведення необхідних розрахунків та узгодження отриманих результатів з поставленими завданнями по підприємству.

Ідентифікування валютних ризиків набуває важливого значення в зовнішньоекономічній діяльності підприємства, оскільки неочікувана зміна валютних курсів може призвести до непередбачуваних наслідків та звести нанівець зусилля підприємства щодо успішного функціонування на міжнародному ринку.

Слід зазначити також, що валютні ризики можна ідентифікувати в розрізі країн контрагентів, видів валют, видів зовнішньоекономічної діяльності, ділових партнерів тощо.

Основними вихідними даними для проведення вищевказаного процесу є: описання операцій, результати інших видів планування, зокрема в сфері фінансування, підписання зовнішніх контрактів тощо, інформація з архіву, неформальні переговори з працівниками організації, проведення соціологічних досліджень тощо.

Варто сказати, що головним чинником валютних ризиків є короткострокові та довгострокові коливання обмінних курсів, що залежать від попиту й пропозиції валюти на національних і міжнародних валютних ринках [4]. У довгостроковому періоді визначальну роль відіграє загальний економічний стан країни, рівень виробництва, збалансованість основних макроекономічних пропорцій, обсяги зовнішньої торгівлі тощо, а в короткостроковому — збалансованість окремих ринків і загальний стан ринкового й конкурентного середовища. Коливання кількісних показників окремих чинників та їх певне співвідношення відіграють вирішальну роль у змінах валютних курсів, а тому можуть мати суттєвий вплив на характер виникнення і рівень валютного ризику.

Серед довгострокових чинників коливань валютних курсів передусім необхідно виокремити такі:

- загальна економічна ситуація в країні;
- політична ситуація як в країні, так і за кордоном;
- рівень відсоткових ставок;
- рівень інфляції;
- стан платіжного балансу;
- система валютного регулювання тощо.

Короткострокові зміни валютних курсів є наслідком постійних, щоденних коливань, зумовлених частою зміною попиту і пропозиції на ту чи іншу валюту. Так, як обсяги зовнішньоекономічних операцій, у тому числі й торговельних, постійно зростають, а світовий валютний ринок функціонує цілодобово, такі тимчасові коливання є неминучими, що стає постійним джерелом валютного ризику. Крім того, підприємства, що працюють на міжнародному ринку, можуть потерпати і від цілеспрямованих валютних спекуляцій [4].

Отже, ідентифікування, а саме: визначення характеру і розмірів валютних ризиків стає одним з першочергових завдань при управлінні експортно-імпортних операцій та проведенні міжнародних фінансових розрахунків, та є основою при прийнятті управлінських рішень щодо їх подальшої мінімізації.

1. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 р. № 877, зі змінами та доповненнями від 04.07.2013 р. 2. Управління ризиками в інноваційній діяльності [навчальний посібник] / О.Є. Кузьмін, Н.Ю. Подольчак, Н.І. Подольчак, Г.Л. Вербицька – 2-ге видання, перероб. і доп. – Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2012. – 240с. 3. Керівництво з питань проектного менеджменту: Пер. з англ. / Під ред С.Д. Бушусва, - 2-е вид., перероб. – К. Видавничий дім «Деловая Украина», 2000. – 198с. 4. Вітлінський В.В. Економічний ризик: ігрові моделі [Електронний ресурс] / В.В.Вітлінський, П.І. Верченко, А.В.Сігал, Я.С.Наконечний Київ: КНЕУ, 2002 – Режим доступу: www.sesia.com.ua/book/132/8927.html.